

26. lipnja 2020.

broj 152 – 153

KU ZI S?! LIST ZA MLADEŽ

4

TEMA
MATURANTI

10

TEMA
VRŠNJAČKO NASILJE

18

DOGAĐANJA
KULTURNO LJETO PRED NAMA

21

GLAZBA
PROTO TIP

FOTO MJESECA

MATURANTI –
još jedna generacija na hrvatskom

List je besplatan

Osnivač: NIU Hrvatska riječ

Nakladnik: NIU Hrvatska riječ

Trg cara Jovana Nenada 15/II

24000 Subotica

Za nakladnika: Ivan Ušumović

Urednik izdanja: Davor Bašić Palković

Suradnici: Klara Dulić, Andrea I. Darabašić,
Ivan Benčik, Kristina Ivković Ivandekić,
Vedran Horvacki

Lektura: Zlatko Romić

Korektura: Davor Bašić Palković

Tehnički prijelom: Thomas Šujić,
Jelena Ademi

Fotografije: Ana Francišković, Pixabay

E-mail: kuzis07@gmail.com

Web: www.hrvatskarijec.rs/stranica/kuzis/

Tisak: Sajnos DOO, Novi Sad

List izlazi uz redovitu potporu Pokrajinskog
tajništva za kulturu, javno informiranje
i odnose s vjerskim zajednicama

IZBOR I BOJKOT

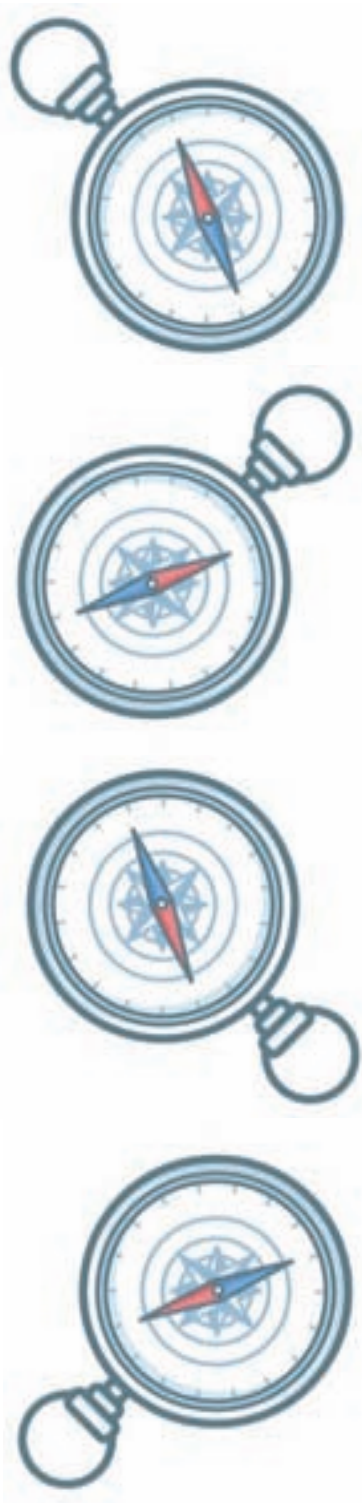

Uvrijeme pisanja ovog teksta rezultati izbora su još uvijek nepoznati, tek za tjedan dana taj odabir dolazi na naša vrata. Možda se pitate čemu onda pisati o izborima? Smatram da se ovog izbornog ciklusa dešavaju neobične i čak nove pojave na našoj političkoj sceni.

Politički život prethodnih trideset godina se sveo na animozitete, na zakletve i na prozivke navodnih izdajnika. Na medije koji kontroliraju kako se razmišlja o ovoj ili onoj političkoj opciji. Naravno, na povratku višestranačja u Srbiji medija je bilo puno manje, a nije bilo ni interneta. Politička igra je sve kompliciranija. No, u smislu javnosti, dosta obesmišljena. Argumentirana debata je zapostavljena, ozbiljnije sučeljavanje također. U takvom ozračju dio oporbenih partija je odlučio da se za ove izbore treba proglasiti bojkot te ostati u svojim domovima. Ishod takve ideje nam je sada već vjerojatno poznat. Međutim, jesu li ciljevi takve ideje postavljeni jasno, te ima li smisla tako što i činiti? To je na Srbiji da odluči, na njenim građanima.

Na građanima koji, moram podsjetiti, već nekoliko desetljeća žive u neizvjesnosti i brigama. Dijelevi svoje živote s izvanrednim stanjima, naprasnim parlamentarnim izborima i govorom u javnom životu koji jedino može izazvati zgražanje. Kada sam učio u srednjoj školi filozofiju i logiku, saznao sam za pojam »argumentum ad hominem«. Pojam u kojem, kada više nema kontraargumenata, koriste se argumenti protiv karaktera druge osobe. Ako pogledamo političare u našoj zemlji te ljude koji ih podržavaju, vrlo lako bismo primijetili kako drugog argumentiranja ovdje ni nema. Rezultat ovakve, neprirodne političke utakmice jeste takav da skoro polovina građana ne izlazi na izbore. Neki ne žele trošiti živce niti trošiti obuću ili gorivo da dođu do izbornog mjesta. U takvoj atmosferi apatije i stagnacije nije za čuditi se kako smo jednu diktaturu zamijenili drugom za samo 12 godina. Nije za čuditi što mladi ljudi kao i stari svakodnevno odlaze iz naše divne zemlje. Sad već ne možemo reći ni trbuhom za kruhom, nego već i u potrazi za pristojnošću i smislom.

Ovakvoj nam Srbiji ne vidim spas niti u bojkotu, niti u izborima, niti u kakvoj »revoluciji«. Svaka od ovih opcija se čini iscrpljenom. No, ipak nadam se da nisam u pravu. S druge strane, jedino što uvijek imamo jeste da imamo jedni druge. Mogućnost da se organiziramo na lokalnu i pomažemo se, posebno podupirući one najslabije. Ukoliko želite biti dio neke organizacije koja se bavi pomoći ljudima, potražite na društvenim mrežama združene akcije *Krov nad glavom* ili *Solidarnu kuhinju*.

Posebna generacija đaka

Još jedna generacija učenika koja je svoje četverogodišnje obrazovanje u Gimnaziji Svetozar Marković u Subotici pohađala na hrvatskom nastavnom jeziku završava svoje obrazovanje, i to u posebnim uvjetima zbog situacije povodom pandemije koronavirusa. Ove godine odjel 4. f broji 22 maturanta, a razrednica odjela i profesorica matematike **Jelena Piuković** ističe kako su đaci prije četiri godine, kada su se upoznali, bili veoma radoznali, nasmijani, možda i malo uplašeni jer nisu znali što ih sve očekuje.

»Od prvoga dana smo znali da ćemo biti jedna 'obitelj' u kojoj se gradi povjerenje, uvažavanje i prihvaćanje drugih. Mnoge od njih znam i privatno, znam ih od rođenja te je sve to trebalo uskladiti i prihvatiti da smo u školi profesor-učenik. Uvijek odrastamo i mi profesori s njima, učimo nešto novo, jer svaka generacija nosi u sebi nešto posebno. Trudila sam se prenijeti im ljubav prema svom pozivu, znanje, odgovorno ponašanje, da i oni jednoga dana budu odgovorni u svojem profesionalnom pozivu. Znanje je dio identiteta svake osobe i to im nitko ne može oduzeti«, kaže Piuković.

Natjecali su se iz raznih predmeta, bilo je tu i nagrada za literarne radove, pa čak i osvajanja prvih mjesta. Da je odjel 4. f bio veoma društven potvrđuje njihova razrednica i dodaje kako su mnogo putovali sa svojim folkornim društvima, kako vole pjevati, svirati i glumiti. Ističe kako će profesori, ali i oni sami, pamtili njihove božićne priredbe.

»U te priredbe su unijeli dio svog obiteljskog i kršćanskog identiteta. Upoznali su i šokačku ikavicu od učenice iz Monoštora. Nastupali su i na svim značajnim događanjima u Gimnaziji. Putovali smo Europom na ekskurzijama. Posjetili smo Budimpeštu, Beč, upoznali gradove sjeverne Italije, Slovenije. Za njih su to nezaboravna druženja – druženja cijele generacije učenika na sva tri nastavna jezika«, naglašava Piuković.

Odjel 4. f otvara novu stranicu u životu s lijepim uspomenama iz gimnazije dok većina njih želi studirati na Univerzitetu u Novom Sadu. Lijep broj učenika želi nastaviti svoje obrazovanje i u Hrvatskoj na raznim sveučilištima.

»Svima njima želim mnogo uspjeha, da upišu željeni fakultet. Jesmo li imali problema za ove četiri godine? Nismo. Sve smo prevladavali i zajedno rješavali. Lijepo sam surađivala s njihovim roditeljima. Nadam se da će jednoga dana shvatiti koliko su njihovi roditelji brižni i da će im se zahvaliti što su im omogućili obrazovanje na hrvatskom jeziku. Školsko zvono su čuli u petak, 13. ožujka, a ono se nije oglašavalo mjesecima ove školske godine. Na početku sam rekla da su svoje obrazovanje završili u posebnim uvjetima i baš zbog toga će oni biti 'posebna generacija', zaključuje Jelena Piuković.

Tablo 4. f je izložen u knjižari *Fora*.

Kristina Ivković Ivandekić

4

Primjer budućim generacijama

Četverogodišnje školovanje na hrvatskom nastavnom jeziku na drukčiji i poseban način završava i odjel AT 4/2, smjer arhitektonski tehničar u Politehničkoj školi u Subotici koji broji 15 učenika. Od toga su osam djevojaka i sedam momaka, a razrednica odjela i profesorica matematike **Ivana Sekulić** kaže kako su tijekom protekle četiri godine bili u prilici dobro se upoznati zahvaljujući i mnogim putovanjima koja su obilježila njihovo školovanje.

»Već u prvoj godini, u jesen 2016. dio učenika sudjelovao je u posjetu naše škole Mješovitoj i obrtničkoj školi (MIOŠ) iz Karlovca, a nedugo zatim je ostvarena i suradnja s Obrtničkom školom iz Dubrovnika, te smo naše domaćine i prekrasni Dubrovnik posjetili u travnju 2017. U drugoj godini smo u Subotici i Tavankutu ugostili učenike ovih dviju škola. Ranije

sklopljena prijateljstva i kontakti putem društvenih mreža učvršćeni su tom prilikom, a učenicima, koji su također na smjeru arhitektonski tehničari, pokazali smo naš lijepi grad i njegovu okolicu. Svake smo godine, izuzev ove posljednje, u organizaciji HNV-a, na poziv Grada Zagreba i Zagrebačke županije, prve svibanjske dane provodili na ekskurziji u Zagrebu i Samoboru. Dio učenika putovao je i na maturalsku ekskurziju u Koljnof, Beč i Budimpeštu. Svi projekti u kojima su učenici odjela sudjelovali pridonijeli su stvaranju dobre socijalne klime unutar odjela i dobre suradnje s profesorima i sa mnom, kao razrednicom«, navodi Sekulić.

Ona ističe kako je profesor hrvatskog jezika i književnosti **Sanjin Ivašić** radio s učenicima kraće igrokaze i poticao učenike da sudjeluju na recitatorskim natjecanjima i literarnim natjecajima. Prema njezi-

nim riječima, gotovo svi učenici imaju u planu nastavak školovanja, posebno u okviru struke, te planiraju studije građevine ili arhitekture u Subotici, Novom Sadu ili Beogradu. Osim toga, odjel AT 4/2 možda ima i nekoliko budućih odgajateljica i učiteljica razredne nastave koje svoje studije planiraju nastaviti u Subotici ili Somboru. Sekulić o svom odjelu ima samo riječi hvale.

»Pamtit ću ih kao dobro odgojenu djecu, djecu s kojom se lako nalazilo rješenje svih problema, koji su dobro funkcionirali, kao i po uzajamnom povjerenju koje smo izgradili. Zadovoljstvo je bilo voditi generaciju ovako divnih mladih ljudi. S tugom ih ispraćamo iz naše škole, ali se ne opraštamo od njih. Nastojat ćemo ostati u kontaktu i vjerujem da je moja misija izvršena – izgraditi složan razred. Maturanti mogu biti primjer učenicima koji tek dolaze u našu školu. Ljestvica je visoko postavljena. 'Postati čovjek ljepše je nego postati kralj', citat je **A. G. Matoša** na našem tablu i vjerujem da on odlično opisuje maturante odjela AT 4/2«, naglašava Sekulić. Tablo odjela izložen je u prodavaonici namještaja *Simpo*.

Kristina Ivković Ivandekić

ISKUSTVA PRVE GODINE

Upis na fakultet predstavlja veliku odluku i promjenu u životu. Nije nužan dio odrastanja i obrazovanja, mada jest vrlo čest. Valjda zbog te učestalosti imamo dojam da znamo dosta o tome kako studiranje funkcionira, ali nakon nekoliko tjedana u novom okruženju postaje jasno da ništa nije onako kako iz vana izgleda. Međutim, prije svega treba postaviti pitanje koje će se nametati mnogo puta, posebno na početku studija – je li to za mene? Treba biti veoma obrazriv u odluci o studiranju, imajući u vidu da je ono vrlo zahtjevno. Najbolji savjet koji mogu pružiti jeste da dobro razmislite o svojim navikama, o tome koliko ste odgovorni i najvažnije, je li studij nešto što uopće želite. Uvijek polazite od onoga što vas zanima i u čemu uživate, ukoliko je moguće takvo što studirati i sigurni ste da vam neće biti naporno provesti godine izučavajući neku temu i područje na pravom ste putu. Mnogo studenata, mojih poznanika, ubrzo su odustali od studija, a jedan od glavnih razloga bilo je studiranje nečega u čemu nisu uživali. Iako taktično treba pristupiti karijeri, veoma je bitno i uživati u onome čime se bavite.

6

Pomoć kolega

Studiranje za većinu nas podrazumijeva novo mjesto prebivališta, dom, često suživot s cimerima, novu ekipu – bačeni smo u nov svijet s nekim nepoznatim ljudima. To djeluje zastrašujuće, ali ne treba dopustiti situaciji da nas pobijedi. Umjesto prepuštanja strahu, povlačenja u sebe i izbjegavanja drugih, treba u nepoznato zakoračiti makar nesprenim korakom, stvarati poznanstva i prijateljstva. Zapamtite dvije stvari – prvo, svi prolaze kroz isto. Neki se možda nisu doselili iz drugih mjesta, što nije nužno olakšavajuća okolnost. Drugo, neophodno je stvoriti prijateljstva jer ćete provoditi mnogo vremena zajedno i pomoć kolega može biti od presudnog značaja u nekim situacijama.

Naviknite se na činjenicu da ste za profesore uglavnom broj indeksa, što ne treba nužno i uvijek tumačiti negativno. Istina je da nisu mnogo zainteresirani za vaše privatne živote ili probleme, da neće dopustiti traćenje vremena na »gluposti«. Također je točno da će vas podržati i potruditi se da vam pomognu. Za razliku od srednjoškolskih profesora koji vam često nude pomoć i daju prijedloge, to na fakultetu ne očekujte. Morate biti spremni da dignete ruku i po-

stavite pitanje, da idete na konzultacije i tražite izvore i literaturu. Ne zadirite od toga da zatražite pomoć od drugih studenata ili profesora. Nije glupo postaviti pitanje – mnogo je gore ne znati nešto i ne pokušati pronaći odgovor.

Spremnost za učenje

Zasigurno će, kao i na svakom početku, biti veoma teško. Za neka područja studenti nisu imali dobru osnovu, jer se neke teme ne obrađuju u okviru školskog programa. Katkad smo mi sami, učenici, odustajali od nekih stvari, ne shvaćajući koliko će nam one jednom koristiti. Zato je bitno biti svjestan svog neznanja. Ne dopustite da vas to što ne znate nešto pogađa previše. Prelazite, čak iako ste išli u stručne škole, iz jednog općeg načina obrazovanja u usko stručno usmjeravanje. Prvih mjeseci neće vam biti jasno mnogo termina koje profesori koriste, ali ukoliko ste spremni da uložite trud – ne brinite. Pratite ono o čemu se govori, oslanjajte se na ono što čujete od profesora, a samo u maloj mjeri na iskustva svojih prethodnika.

Ispiti su nova pojava. Ne, nisu ni približno isti testovima ili radovima u srednjoj školi. Ipak, nisu ni toliko strašni koliko se čini. Neophodno je sjesti, učiti, usvojiti znanje i na nekim studijama razviti vlastiti stav o nekoj temi, ali ništa od toga nije nemoguće niti toliko teško. Možda knjige imaju nekoliko stotina strana i možda se uči mnogo sati u vrijeme ispitnog roka, međutim ukoliko ste odabrali nešto što volite, zaista nećete imati osjećaj da učite ili da radite nešto samo zato što morate.

Treba živjeti i van fakulteta – provoditi vrijeme s prijateljima, upoznati grad u koji ste došli, ali (vraćajući se na obrazovanje) i iskoristiti nove prilike koje su nam dane. Ipak, ne dozvolite da vas obveze preplave. Vrijeme brzo protiče, posebno kada uđete u rutinu i svaki dan izgleda gotovo isto. Jednom ćete zažaliti što niste malo više vremena posvetili uživajući u svemu kroz što trenutno prolazite.

Naučit ćete mnogo toga o sebi. I htjeli-ne htjeli morat ćete naučiti kako se brinuti za sebe, oprati posuđe i garderobu, skuhati nešto i ispuniti gomilu formulara i dokumenata. Preuzimat ćete odgovornost na sebe i za sebe.

Ne bojte se predomišljanja – zamjene izbornih predmeta, smjera, pa čak i fakulteta. Imate dovoljno vremena da odlučite što je najbolje za vas. Mnogo je bolje promijeniti neke stvari nego ostati na mjestu gdje ne pripadate.

Andrea I. Darabašić

NAJBOLJE RADIMO POSAO KOJI VOLIMO

Isidora Jeličić je diplomirana stomatologinja iz Sombora i poduzetnica u usponu. »Ilgrom okolnosti moj otac je postavio temelj još prije 20 godina kada je otvorio stomatološku ordinaciju Jeličić. Samim tim po završetku studija nekako je i bilo logično vratiti se u Sombor i slijediti već sve postavljeno. Međutim, nije bilo baš tako lako. U mojoj glavi su se stalno pojavljivale različite želje koje svakako nisu bile povratak u Sombor. Kao mlada, željna i perspektivna studentica željela sam oduvijek otkrivati nove horizonte, ispitivati, usavršiti, ići naprijed. No, kada sam podvukla crtu i postavila svoje prioritete, uvidjela sam da su mi glavne dvije pojedinosti: karijera i iskustvo. Shvativši da iskustvo mogu dobiti bilo gdje, a ostvarivanje karijere i ne baš tako lako, odlučila sam se da ipak idem u, meni već znanu okolicu, utabanim putem«, kaže Isidora na početku razgovora.

KUŽIŠ?!: Mlada si poduzetnica u malome gradu. S kakvim se izazovima u tom smislu susrećeš, budući da kod nas kultura poduzetništva baš i nije razvijena?

Bili vi u ovoj ili u onoj sredini, poduzetništvo samo po sebi nosi određene izazove s kojima se susreću svi koji se odluče na ovakav potez. Ljudi redovito pozdravljaju i čestitaju na odluci i tom pothvatu, jer su svjesni nepostojanja kulture poduzetništva kod nas. Tako da, same pohvale i ohrabrujući komentari, kao i riječi hvale su prisutni u mom primjeru. Uistinu ću se nesebično pohvaliti da se svi pacijenti uredno vraćaju na moju adresu, a to je meni jasan i dovoljan znak kao i najbolje oružje u borbi protiv bilo kakvih sumnji i/ili predrasuda.

KUŽIŠ?!: Kako izgleda tvoj radni dan?

Bez obzira na vrlo gust raspored na samom poslu veliki dio moga dana zauzimaju pojedinosti i van moje struke. Tako je kada ste poduzetnica. Pokrivam različite pravne stavke kao i financijske, u dodiru sam također i s planom i programom putanje samog biznisa, dok je i marketing neizostavna stavka.

No, pored svih ovih pojedinosti, smatram da je apsolutno i neizostavno pronaći prostora za sebe. Za njegovanje duše i tijela. Ja sam za onu »Work smart, not hard«.

KUŽIŠ?!: Koliko Grad Sombor podupire mlade poduzetnike?

Pomalo sam upoznata s pojedinim gradskim natječajima, koji za svoj cilj imaju da podrže mlade poduzetnike. Ono što je mana tih natječaja jeste da su slabije transparentni, te da je vrlo teško pronaći ih, doći do njih, ukoliko niste netko tko je potpuno u toj materiji. Tako da bih voljela da je to transparentnije i da se možda čak formira i ured za mentorstvo kada je riječ o mladim poduzetnicima. S druge strane, nisam sigurna koliko bi bilo zantersiranih za tako nešto, moguće je da još uvijek nema dovoljnog interesa da bi se ured mentorstva, u ovom smislu, otvarao.

KUŽIŠ?!: Što bi preporučila mladima koji imaju želje/sнове upustiti se u poduzetničke vode u maloj sredini poput Sombora?

Ukoliko imaju gdje steći praksu ili ukoliko je već posjeduju, svakome bi preporučila da se prepuste u put poduzetništva, jer smatram da svi najbolje radimo kada radimo ono što volimo. Kada si mlad, imaš uistinu veliki spektar načina da stvari radiš po svome, da ispoljiš kreativnost, i pravila prilagodiš svojim potrebama i kapacitetima. Također, smatram da su mlade godine idealno vrijeme za iskušavanje sebe u poduzetništvu, jer tada pored nas samih nemamo drugu odgovornost poput obitelji, i relativno smo individue za sebe te sami igrači. Samim tim i ukoliko dođe do neželjenih rezultata, uvijek, bez većih posljedica, možemo se vratiti na staro. Bez obzira na pojedina odricanja te poteškoća s kojima se susrećem kao mlada poduzetnica, uvijek bih iznova izabrala ovu put, jer smatram da je to put slobode i neiscrpnog učenja te novog otkrivanja. A ima li ičega ljepšega od toga?

KUŽIŠ?!: Koji su tvoji budući planovi?

Još neko vrijeme planiram ostati u Somboru s idejom usavršavanja. Imam ideju određenog oblika stomatološkog turizma, suradnju s kolegama i, vješto neizostavno, doškolavanje i usavršavanje.

Ana Parčetić

PROJEKAT PROFESIONALNE „Gdje Poć

TKO

7. razred osnovne škole (cjelovita nastava i elementi koji nisu imali mogućnost cjelovite nastave)

3. razred srednje škole (bar jedan ciklus završen na hrvatskomu jeziku)

CI

Profesionalna or
ciranje promišlja
ka pred završ
osnovne i sred
izbora svojega
puta.

Uz profesionalno testiranje predviđene su i brojne zanimljive radionice (*Linija života, Put sposobnosti, Ja za 10 godina, Božji plan za moj put, Moja budućnost, Moj poziv, Doprinos zajednici s mojim talentima...*) kao i svakodnevna suradnja s stručnjacima, prigoda za razgovor sa psihologom, pedagogom, svećenikom, vršnjacima, a na kraju dana opuštanje, druženje i zabava.

Uz potporu:

- Pokrajinskoga tajništva za obrazovanje, propise upravu i nacionalne manjine – nacionalne zajednice
- Središnjega državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske
- Osječko-baranjske županije
- Hrvatskoga prosvjetnog društva Bela Gabrić

Udio u cijeni p
plaćaju učenici

GRAM
NE ORIJENTACIJE
ćí Sutra?"

HPD „BELA
GAĐRIĆ“

UČENJ

orijentacija i ini-
ljanja kod učen-
ršnim razredom
ednje škole radi
a profesionalnog

nice i debate
Moja obitelj i
a sveta misa,
jacima, a na

ZADACI

Pomoći učenicima u:

- promišljanju na njihovom profesionalnom putu
- otkrivanju vlastitih sposobnosti, interesa i crta ličnosti
- upoznavanju s mogućnostima izbora
- promišljanju na temu osobnoga doprinosa našoj zajednici
- izdvajanju vremena za važnu odluku u životu.

7. razred
21. 8. – 26. 8. 2020.
Domus Pacis, Horgoš

3. razred srednje škole
3. 8. – 8. 8. 2020.
Domus Pacis, Horgoš

- U cijenu je uračunat:
- prijevoz do Horgoša
  - pet punih pansiona (noćenje i ishrana)
  - profesionalno testiranje
  - materijali za osobni portfelj

i programa koji
nica: 5 500,00 din

Kontakt osoba:
Nataša Stipančević
+381 64 6590 832

Vršnjačko NASILJE

Normalni dio odrastanja su neka nasilna ponašanja među djecom (npr. jedno dijete udari drugo dijete, ili ga ugrize zato što mu je uzelo igračku). Djeca su još mala i ne znaju, a i ne mogu, kontrolirati svoje impulse. No, kroz odgoj ih učimo prihvatljivijim ponašanjima i pomažemo im da ovladaju impulsima. Također, djeca mogu imati neka nasilna ponašanja i iz drugih razloga, na primjer odmjeravaju snagu pa se nakon toga pomire i postanu ponovno bliski, nekada se dijete ponaša agresivno jer se zbog nečega osjeća ugroženim i tako dalje. Takva ponašanja nisu poželjna no, nisu ni vršnjačko zlostavljanje. Spomenuta ponašanja traže da se djetetu pruži podrška kako bi se naučilo ponašati zrelije.

Agresivni/nasilni čin

Pojedinačni nasilni čin nije isto što i nasilje. Na primjer, tuča dvoje učenika nije prihvatljivo ponašanje, no, ne znači da je riječ o *bullyingu*. Kada govorimo o *bullyingu* (vršnjačkom nasilju, odnosno zlostavljanju), tada nije riječ o neodgovarajućoj kontroli impulsa ili odmjeravanju snage podjednkih, niti razrješavanju nekog sukoba svađom, tučom i sličnom. Vršnjačko zlostavljanje je dublje, trajnije i u današnje vrijeme sve češće uključuje druge oblike nasilja a ne samo fizičko koje, najčešće, prvo primijetimo.

U brošuri namijenjenoj podršci roditelja, Unicef ovako objašnjava vršnjačko zlostavljanje: »Vršnjačko zlostavljanje događa se kada netko tko je slabiji i povučeniji biva namjerno (i u pravilu opetovano) povređivan, a da za to nema nikakvoga međusobnog povoda ili razloga. Djeca koja zlostavljaju uživaju u tome što rade, a djeca koja trpe ne mogu izbjeći nasilje.«

Djeca često vršnjačko nasilje opisuju kao ponašanje druge djece zbog kojeg se loše osjećamo zbog onoga što smo i kakvi smo.

Jasno je da je neki oblik nasilnog ponašanja prisutan u *bullyingu*. No, nasilno ponašanje može biti prisutno i, na primjer, u fizičkom obračunu dvoje djece ili svađi i ponekad je teško razlučiti o čemu se točno radi kada se susretnemo s neprihvatljivim ponašanjem. No, razlika svakako postoji. Unicef dalje pojašnjava razliku između pojedinačnog agresivnog čina i vršnjačkog zlostavljanja: »lako je vršnjačko zlostavljanje na prvi pogled slično drugim oblicima agresivnog ponašanja, postoje i neke ključne razlike:

- Zlostavljanje je namjerno i na neki način smišljeno, a ne slučajno ponašanje. Djeca koja zlostavljaju u pravilu su mirna i nadmoćna, a agresivna djeca su preplavljena ljutnjom i strahom.

- Cilj je ostvariti nadmoć i kontrolu nad drugim djetetom putem tjelesne ili verbalne agresije. Jedan učenik ili grupa u nekom razdoblju napadaju stalno istog učenika.

- Djeca koja zlostavljaju čine to bez ikakvoga stvarnog razloga, osim zato što vide da je drugo dijete laka meta.

- Djeca koja zlostavljaju u pravilu su nešto omiljenija među vršnjacima od druge, naprosto agresivne djece.«

Element neravnopravnosti

Slična obilježja *bullyinga* donosi i **Barbara Coloroso** u knjizi *The Bully, the Bullied, and the Bystander* te navodi kako se *bullyingom* mogu smatrati ona ponašanja koja zadovoljavaju ove kriterije (Coloroso 2004):

1. mora postojati namjera da se druga osoba povrijedi, odnosno da joj se nanese neki oblik štete.

2. postoji element neravnopravnosti moći između žrtve i počinitelja nasilja

3. opetovano je i trajno, tj. žrtva živi u strahu da će se nasilje ponoviti.

Kako to izgleda u svakodnevnom životu?

Kod vršnjačkog kao i kod drugih oblika nasilja, najčešće zbog straha, žrtve često ne prijavljuju nasilnike. Nekada se mogu bojati da nastavnici, roditelji i drugi odrasli ne mogu pomoći ili da će čak pogoršati problem. Neka se djeca boje da će među

Dalje, moderna tehnologija otvara nove mogućnosti zlostavljanja poput dijeljenja neprikladnih sadržaja o žrtvi, online izrugivanje, isključivanje iz skupina, ignoriranje, nedopušteno fotografiranje i slično, koje je teže uočiti, kontrolirati i zaustaviti.

Kako pomoći?

Prvi korak je razumjeti da žrtva nije kriva za to što joj se događa. Dalje, ako radimo s djecom važno je da znamo prepoznati razliku između situacije kada djeca i mladi nasilno rješavaju neki sukob (zato što ne znaju bolje) i vršnjačkog nasilja/zlostavljanja koje je često puno šire i dublje od samo fizičkog nasilja.

Važno je znati prepoznati i one manje primjetne oblike nasilja, poput psihičkog (emotivnog), seksualnog, ekonomskog koje se također javlja među vršnjacima. Dalje, u situaciji vršnjačkog zlostavljanja važno je razumjeti poziciju žrtve kao i znakove po kojima možemo prepoznati da je netko moguća žrtva *bullyinga*. Neki od znakova su promjene u ponašanju, zatim učestalo oštećene stvari ili odjeća (ako je u pitanju bullying koji uključuje i fizičko nasilje), utučenost ako se žrtvu izolira i ignorira. Žrtva vremenom postaje sve više povučena i osamljena, anksiozna, nesigurna u sebe. Nekada žrtva počinje biti agresivna prema drugoj djeci. Često govori da je sve u redu, navodi kako se ništa nije dogodilo a kao objašnjenja za to što joj je npr. nestao novac ili stvari navodi neuvjerljive izlike. Mogu se javiti i psihosomatske tegobe poput vrtoglavice, bolova u trbuhu, mučnine i slično. Žrtva može osjećati i sram, jer zamišlja da je na neki način kriva za to što joj se događa. Kako se vršnjačko nasilje događa u školi ili je na drugi način povezano sa školom, za žrtvu škola postaje nesigurno mjesto i vremenom može početi izbjegavati ju.

Ako sumnjamo da je netko žrtva *bullyinga*, važno je da prenesemo jasnu poruku da žrtva nije kriva za to što joj se događa te da joj pružimo podršku i zaštitu a po potrebi i stručnu pomoć. U rješavanju *bullyinga* aktivno trebaju sudjelovati nastavnici i roditelji, kako žrtve tako i onih koji vrše *bullying*. U tom procesu roditeljima, bilo koje strane, također može zatrebati stručna podrška.

I za kraj, osim informiranja o nasilju i o tomu kako pomoći žrtvama, možemo se zapitati kako sami koristimo moć? Zlorabimo li ju? Kakav je kolektiv čiji smo dio? Osjećamo li se slobodni reći »Ne.«? Jesmo li doživjeli uvjetovanja od osoba koje su na poziciji moći? Jer je *bullying*, iako po definiciji »vršnjačko nasilje«, posljedica cjelokupnih odnosa u društvu.

Marina Balažev, prof. specijalizantica transakcijske analize smjer psihoterapija

BORIS NOVKOVIĆ

Nimalo lake dileme

Korona nas je izmučila sve, neke doslovce tjelesno, a psihički svakog od nas. Tu su još i brojne ekonomske neprilike. U cijelom su svijetu mnogi ljudi ostali bez posla. Nastave su svedene na dosadne online platforme. Također, veliki broj mladih se iz inozemstva vratio u svoje domovine. Sugerirano nam je takozvano društveno distanciranje. U tako zatvorenom društvu i ekonomiji nitko više nije vidio smisao daljeg zadržavanja po europskim gradovima – jednostavno, iz kuće se nije smjelo izlaziti.

sli i gdje im je obitelj? Ili će se ponovno upustiti u avanturu na duge staze? Hoće li se »vratiti« u inozemstvo? To su pitanja koje ovih dana neki od nas postavljaju sebi. Tko se do pandemije nije okušao u potrazi za poslom vani, te je bio primoran boraviti zatvoren doma nekoliko mjeseci u svojevrsnom zatvoru, razmišlja možda i o prvoj mogućnosti da ode iz zemlje. Problem je taj što je broj tih mogućnosti danas smanjen, dok se ekonomija većine zemalja bori za opstanak. A oni koji su već bili vani vjerojatno su u još gorjoj situaciji. Boravili su u Njemačkoj, Austriji,

Švicarskoj, Francuskoj, Italiji, imali su posao, svidio im se novi život a sada su se vratili na staro. Neupitno je da će se gospodarstva nakon nekog vremena oporaviti, međutim trebat će izdržati i ovaj drugi, poslijevirusni stupanj izolacije koja je ekonomske prirode.

Zdravlje na prvom mjestu

Možda je još rano govoriti o tome, s obzirom na to da neke zemlje nagovještavaju drugi val virusa i nove oštre mjere. Po medijima se sluša o povratku karantene i ograničenja kretanja, iako bi to bilo pogubno po gospodarstvo. O tim se odlukama mladi ne pitaju, a upravo na njima leži budućnost svake zemlje. Svatko će od njih tražiti svoje »bolje sutra« u skladu sa svojim potrebama. Nažalost, danas je teško reći gdje je bolje i za koga. Dileme su prevelike i nimalo lake. Tko je bio vani svakako će htjeti ponovno otići. Neki koji su

se u drugim državama skrasili, nisu se uopće vraćali. Sigurnost, odnosno nesigurnost bila je odlučujući faktor. Ova situacija je pokazala da ni život u drugim zemljama ne znači stopostotnu ekonomsku i financijsku sigurnost. Na pandemiju nitko nije računao, a to je možda naša osobna pogreška. Korona nas je naučila da uvijek treba na sve biti spreman, i na gubitak posla, i na sužavanje perspektive, a prije svega da bolje vodimo računa o našem zdravlju. Bez zdravlja nema ni posla, a zdravlje ima svoju cijenu. Nadajmo se da će mladi, pri donošenju novih odluka, razmišljati i o tome.

Tomislav Perušić

S obzirom na to da za naše mlade odlazak na školovanje ili rad u inozemstvo ne predstavlja samo pronalaženje boljih mogućnosti i uvjeta negdje drugdje, ono znači i potpunu promjenu sredine, upoznavanje nove kulture i načina života. Riječju, takva migracija za naše mlade spada i u domene turizma. Pa, ako u tom turistički atraktivnom mjestu mogu i ostati raditi, to je za mnoge dobitak. Pandemija im je, pak, sve to uspjela oduzeti.

Ekonomska izolacija

Što će mladi nakon korone, hoće li ostajati doma i pokušati se snaći, tko zna koji put, tu gdje su odra-

Politički prvak bačkih Hrvata

U prethodnom broju smo vidjeli da se **Josip Đido Vuković** proslavio u svom kraju (Tavankutu) još prije Prvog svjetskog rata rodoljubivim aktivnostima: prosvjećivanjem puka i borbom protiv tadašnje mađarizacije. Međutim, poslijeratni angažmani su mu također donijeli glas narodnog prvaka. Nakon rata je bio uključen u bunjevačko-šokačku deputaciju koja je od 3. do 5. listopada 1919. godine pokušala obraniti intere-

Ukazivanje na napravdu

I nakon toga Đido je dospijevao na sud. Također putem tiska (u *Nevenu* od 25. veljače 1926.) optužio je bajmačkog bilježnika **Aleksandra Lazarevića** za zlouporabu službenog položaja. Lazarević ga je tužio Okružnom sudu u Subotici, koji je poslije godinu dana, poslije sijaset saslušanih svjedoka, na sjednici od 4. veljače 1927. donio rješenje da »nema mesta da se optuženi Josip Vuković Djido prokazani pisac inkriminisanog članka 'Nevena' stavi pod sud«. Naprotiv, poslije toga javnost je pozvala vlasti da pozovu Lazarevića na odgovornost. Tri godine kasnije Đido je u *Nevenu* od 4. travnja 1929. napao **Svetozara Udickog**, učitelja, školskog nadzornika, upravitelja šegrtske škole i ravnatelja zaklade *Marije Tošinice* koji je primao tri plaće. Udicki je tužio Đidu subotičkom sudu zbog клевете. Međutim, na glavnoj raspravi 24 listopada 1929. Đido je oslobođen svake krivice. Kako prenosi *Neven* »po mišljenju suda dokazao je pred sudom, da: To tako ne može! Jedan muze tri krave a drugom ne dotekne ni surutke...«.

se hrvatskog pučanstva iz Bajskog trokuta na Mirovnoj konferenciji u Parizu. U subotičkom *Nevenu* predložio je travnja 1920. zamjenu Potisja, koje je uglavnom bilo naseljeno Mađarima, za Bajski trokut, koji je bio naseljen uglavnom Hrvatima. Međutim, zbog toga ne samo da su ga napali novosadski mediji (kao npr. *Jedinstvo*) nego ga je i državni odvjetnik **Milan Magarašević** optužio za veleizdaju. Državni odvjetnik je čak htio obustaviti *Neven* zbog objavljivanja ovakvog prijedloga.

Izbor za senatora

Ovakvim i sličnim aktivnostima Đido je stekao veliki ugled u širokim slojevima hrvatskog, mađarskog i njemačkog naroda. To mu je omogućilo daljnje napredovanje u političkom sustavu Kraljevine SHS/Jugoslavije. Najveće priznanje za svoj angažman je dobio koncem listopada 1939., kada je kao narodni zastupnik za subotički kotar Hrvatske seljačke stranke izabran za senatora u Banovini Hrvatskoj. Tako su bački Hrvati, ali i drugi narodi Vojvodine dobili svog istinskog predstavnika u zakonodavnom tijelu vlasti. Istina, vlastodršci su osporavali Đidi pravo da kao hrvatski senator govori o prilikama u Dunavskoj banovini, ali ga u tome nisu mogli spriječiti. Zagrebački mediji su zahvaljujući gorljivosti ovog narodnog tribuna bile obaviještene o nepravdama u Subotici i drugim mjestima gdje su živjeli bunjevački i šokački Hrvati.

Vladimir Nimčević

BITKA KLONOVA

DAW Comics by Kristijan C. Sekulic 2020- 05 - 01

U TREĆEM SAZVEŽĐU PULSARA ,POSLEDNJA JE ISPOSTAVA FEDERACIJE PLANETA. RAT SA POBUNJENIM KOLONIJAMA JE ZAVRŠEN. LJUDSKA VRSTA JE NASTAVILA PRODIRATI U JOŠ NEISTRAŽENE DUBINE SVEMIRA. TRKA U NAORUŽAVANJU SE NASTAVLJA. POTREBNI SU NOVI RESURSI BESPLATNIH RUDA. SITUACIJA SE OTELA KONTROLI KADA SU NA ZVJEZDANU GRANIČNU ISPOSTAVU NAPALI ODME-TNUTI KLONOVI.

BAZA FEDERACIJE JE U DOMETU NAŠIH FOTONSKIH TOPOVA. ČIM SE ZAVRŠI PROCES NAPAJANJA ENERGIJOM ZAPOČNITE PALJIBU.

LIŠENI BILO KAKVIH EMOCIJA, PROGRAMIRANI DA RATUJU PROTIVU SVAKOG NEPRIJATELJA, OKRENULI SU SE PROTIV SVOJIH TVORACA. KLONOVI ODANI FEDERACIJI SPREMNO SU IH DOČEKALI. KORISTEĆI SE RAZVIJENOM TEHNOLOGIJOM, USKOČILI SU IZ HIPER SVEMIRA U ORBITU PULSARA. I ZAPOČELI PRIPRAVE ZA NAPAD.

GASIM ENERGETSKI ŠTIT, KAKO BIH PREUSMJERIO ENERGIJU U TOPOVE.

AKUMULACIJA FOTONSKIH TOPOVA JE U TJEKU. STANJE ENERGIJE JE 65% 70%... 75%....

NEPRIJATELJSKA LETJELICA JE U ŠESTOM KVADRANTU. PRIPRAVITE SE NA OBRANU. IMATE DOZVOLU ZAPUCATI IZ SVEG NAORUŽANJA.

SLJEDI NAM BORBA BEZ MILOSTI. UZDAJMO SE U NAŠE KLONOVE.

FOTONSKI TOPOVI SU NAPUNJENI. POČINJEM S ODBROJAVANJEM.
10, 9, 8, 7, 6, 5 ...

4, 3, 2, 1 .... NULA!

PALI!

SBRANNG !!!

BOOOM!!

TAKO JE ZAPOČEO PRVI RAT KLO-
NOVA, KOJI SE UBRZO PRENIO I
NA DRUGE DJELOVE GALAKSIJE.
BILO JE TO 2120 GODINE.

Unatoč izazovima korona epidemije, ipak nas očekuje održavanje većih manifestacija

KULTURNO LJETO PRED NAMA

Zbog svima dobro poznate situacije u svijetu i kod nas izazvane koronavirusom, imali smo dojam kako je svijet na neko vrijeme praktično stao. Kako je 2020. već dobro odmakla i stigla i do svoje sredine, a mi se još uvijek osjećamo kao da je ostalo mnogo vremena pred nama, upravo zbog ovoga zastoja čini nam se kako će tijekom ljeta život dobiti neko novo ubrzanje. Mnogi su željni druženja, slobodnih i sigurnih putovanja, ali i kulture. Mnogi događaji i kulturne manifestacije otkazani su tijekom proljeća, ali se nadamo kako će se oni ljetni održati po svojem redovitom ili nekom novom rasporedu. Neki su, vidjet ćete, već održani. No, predstaviti ćemo ovdje nešto od kulturne ponude Subotice, Sombora i Novoga Sada, vodeći se kriterijem najpoznatijeg.

Subotica

Svakako najveća i među Hrvatima najpoznatija manifestacija u Subotici jest *Dužijanca*. Ovogodišnja centralna proslava u katedrali bazilici sv. Terezije Avilske, a potom i mimohod do centralnoga gradskoga trga bit će 9. kolovoza. Centralnoj proslavi prethode dužijance u okolnim selima, kao i folklorna i tamburaška večer. Pored brojnih sadržaja koje *Dužijanca*

nudi, ono što osobito raduje jest grad koji ovih dana, a osobito večeri, oživi.

Festival europskog filma na Paliću još je jedna prepoznatljiva manifestacija koja okuplja veliki broj ljubitelja filma. Ovogodišnji, 27. po redu festival, najavljen je od 8. do 14. kolovoza. Osim natjecateljskoga dijela programa, festival nudi brojne prateće programe, izložbe, kao i filmski i glazbeni program. »Glavni« dio festivala održava se na Ljetnoj pozornici na Paliću.

Popularni *Interetno* festival ove godine bit će tradicionalno krajem kolovoza, od 22. do 26. toga mjeseca. Uz folklorne ansamble iz Srbije, nastupaju i ansambli iz susjedne Mađarske, te iz Rusije, Bolivije, Malezije i Kolumbije. Sve ljubitelje plesa, tradicijskih glazbala i nošnje očekuje zasigurno nešto novo i interesantno.

Sombor

U gradu Somboru 19. i 20. lipnja, prema najavama, bio je održan deseti po redu *Green Town Jazz festival*.

Također prema najavama, priređena je i Ulica starih zanata kao prodajna izložba rukotvorina i starih zanata uz prateći zabavno-muzički program.

18

Festival europskog filma Palić

Tijekom srpnja i u Somboru se organizira žetvena svečanost bunjevačkih Hrvata *Dužionica*. Najavljeno je i novo izdanje Somborskog filmskog festivala od 10. do 13. srpnja. Ovogodišnji slogan je *U tem filmu*, a na repertoaru će se naći 11 filmova u četiri selekcije: Glavni program, VIP Kinoteka, Panorama švedskih filmova i Nostalgija. Veoma interesantan kulturni događaj bit će i 22. kolovoza, *Dani egipatske kulture* u Gradskom muzeju u Somboru.

Novi Sad

Novi Sad je posebno poznat po svojim kulturnim manifestacijama, neke od njih poznate su i diljem svijeta. Drugi po redu *Bloomsday Serbia* već je održan 16. lipnja, u knjižari *Zenit*. Novi Sad se od 2019. nalazi na Bloomsday mapi, uz više od 50 gradova u svijetu koji proslavljaju jedan dan iz svjetske književnosti. Naime, cijela radnja čuvenog romana *Ulysses* **Jameca Joycea** odigrava se upravo 16. lipnja. Ovogodišnji festival imao je moto *Bez straha*: »Bez straha od pisane riječi, bez straha od čitanja, bez straha od umjetnosti, bez straha od života«. Bloomsday je obilježen književnim razgovorima, predavanjima, filmskim projekcijama...

Organizatori 20. Festivala uličnih svirača – *Gradić festa*, koji će biti održan od 27. do 29. kolovoza u Podgrađu Petrovaradinske tvrđave, najavljuju osvrtna početke festivala, kada je sve bilo drugačije. Ono što su obećali posjetiteljima jest oživljavanje atmosfere s početka festivala. Za sve zainteresirane ovo je pogled na Novi Sad u jednom drugačijem ozračju.

I naposljetku, najpopularniji glazbeni festival u ovome dijelu Europe, *Exit*, ove godine održava se kasnije nego inače, i to od 13. do 16. kolovoza.

»*Exitov* dvadeseti rođendan bit će najveća žurka na svijetu: **Robin Schulz**, **Boris Brejcha**, **Amelie Lens** i **Paul Kalkbrenner** predvode masivni prvi val s više od 40 izvođača! Da će Petrovaradinska tvrđava ovog ljeta biti muzički centar svijeta, potvrđuju i strani mediji koji su ovogodišnje izdanje *Exit* festivala već prozvali povijesnim«, najavljuju organizatori.

U nadi da će korona prilike dozvoliti sve najavljeno, ako se odlučite za neki od naših prijedloga, želimo vam ugodan provod.

Klara Dulić-Ševčić

Exit

Ljeto nam je stiglo nikad brže

Ljeto je ove godine stiglo brže nego obično, bar je takav subjektivni osjećaj jer ne znam za vas, ali ja sam izgubila račun o vremenu ove godine.

Te smatram da smo više nego ikada NEspremni za ljetnju sezonu, a pod tim mislim na kupaće kostime, ali i tu ima spasa zbog modela koji su u vrhu modnih pogodaka ove godine.

Premda je većina nas poslije karantene dobila po koji kilogram i ljetno je već uveliko pred vratima, mogu vam posavjetovati odličan model kupaćeg kostima a to su – jednodijelni kupaći

kostimi. Oni su veoma praktični i ima ih raznih modela, te ga svaka djevojka i žena može nositi. Sakrit će eventualni višak s kritičnih regija, tako da nitko ne bi ni posumnjao da ste možda nabacili koji kilogram.

Postoje razne predrasude oko jednodijelnih kupaćih kostima i priznajem da sam i ja bila jedna među njima. Kod jednodijelnih nema osunčavanja cijelog tijela, ali zapravo s njima nam se osunčaju upravo oni dijelovi tijela koji su vidljivi što god da obučemo. Naravno, treba izabrati model koji ima tanke bretele ili je top, također s dubokim otvorom na leđima. I to je čitava mudrost! Kako mi se čini, ove godine ću samo ovakve modele »zagledati« ali i nositi, jer posljednjih godina su baš dobili na svojoj popularnosti te može-

te naći razne modele i boje koje odgovaraju vama. Kod jednodijelnog kupaćeg kostima se ne morate brinuti o tome je li uvijek sve na svojem mjestu, jer jeste, oni su takoreći »stabilniji« od dvodijelnog kupaćeg, te je to još jedan bonus koji dolazi uz odabir ovog kupaćeg kostima.

Što se tiče boja, sve zemljane i druge varijante dolaze u obzir. Svakako, ukoliko volite šarenilo, neće škoditi, jer svi znamo da je ove godine sve dopušteno što se tiče uklapanja boja.

Što se mene tiče, mene je kupio, a vi razmislite o ovoj ideji ukoliko do sada niste nosili ovakve modele kupaćih kostima.

Milijana Nimčević

Započeli smo rad na albumu

U ovom broju razgovaramo s **Nikolom Čučkovićem** iz benda proto tip (da, piše se malim slovom). Ovaj mladi beogradski post punk bend je svoj prvi EP *Strah od izvesnog* izbacio prije tri godine, a nedavno su objavili i novi spot za pjesmu *strah*. Jednom kada nam se koncerti vrate, savjetujem vam da što prije potražite proto tip u blizini i poslušate ih i uživo.

KUŽIŠ?! Tko sve čini proto tip i koliko dugo svirate zajedno? Kako ste se okupili?

proto tip smo **Vuk Knežević, Vukašin Radić, Damjan Nedelkov** i ja, a od 2015. sviramo zajedno. Isprva smo svirali kao trojka, a onda nam se prošle godine u martu pridružio Damjan. Okupili smo se i prije 2015., najprije Vuk i ja, a potom je uletio i Vukašin, koji je moj školski drugar. U tom trenutku mi smo čak u fazonu bit ćemo funk bend... Dakija smo pozvali nakon nekoliko zajedničkih koncerata, gdje nas je oduševio njegov Gazorpazorp, njihovo sviranje i prije svega to kakvi su ljudi.

KUŽIŠ?! Koji bendovi ili izvođači su Vas inspirirali da okupite bend? Izdvojite pet albuma koje volite slušati...

Mene su na prva takva maštanja i razmišljanja naveli Nirvana, **Hendrix**, Peppersi s pločama *Mother's milk* i *Blood sugar*, Sonic youth, Butthole Surfers i sigurno još poneko. Volimo slušati: Velvet underground *White light/White heat*, **Marvin Gaye**ov *What's going on*, Happy Mondays *Pills 'n' thrills and bellyaches*, Darkwood dub *U nedogled* i Sonic youth *Confusion is sex*.

KUŽIŠ?! Kako biste opisali muziku koju stvarate proto tip?

Ne bih opisivao, koga zanima može čuti.

KUŽIŠ?! Kako nastaju vaše pjesme? Prije tri godine ste izbacili prvi EP i u međuvremenu dva nova singla, možemo li se nadati nekom novom albumu?

Pjesme uglavnom nastaju tako što netko na probu dođe s određenom idejom, temom i onda to zajedno razrađujemo i brusimo. To je dosta zanimljivo, kad sagledaš poslije koje je bilo polazište i u kom neslućenom pravcu to ponekad ode. Započeli smo rad na albumu, nešto smo snimili, neke stvari tek trebamo snimiti. Izbacivat ćemo singlove, a kad dođemo do neke željene cjeline zaokružiti ćemo to albumom.

KUŽIŠ?! Kompilacija *Hali Gali*, na kojoj se nalazi i jedna vaša pjesma, skrenula je pažnju na mnoge mlade i kvalitetne beogradske bendove. Postoje li još neki mladi bendovi koji se nisu našli na kompilaciji koje biste preporučili?

Klotljudi, Savana, Nevaspitani, bio je i taj neki bend Karpo, čini mi se, ne znam rade li i dalje, ali oni su recimo bili super. Siguran sam da ih ima još, ali ovi su mi sad bili na pameti.

KUŽIŠ?! Nakon korone, što je sljedeće u planu za proto tip?

U planu nam je snimanje pjesama preko ljeta, vjerojatno i neki koncert u Beogradu. U narednih mjesec dana trebao bi izaći prvi singl popraćen spotom.

Ivan Benčik

TV serija: *Naslijeđe*

Bogati i prazni

HBO je u lipnju prošle godine premijerno pustio seriju pod naslovom *Naslijeđe* (*Succession*). Naime, autor **Jesse Armstrong** napravio je suvremenu satiru koja prati izuzetno moćnu i bogatu porodicu Roy koja, između ostalog, vodi jednu od najvećih medijskih kompanija u SAD. Logan Roy (**Brian Cox**) osim što je na čelu kompanije *Waystar Royco* jeste i otac četvero djece, a glavno dramsko pitanje kojim serija počinje jest: tko će, kako i sam naslov kaže, biti nasljednik?

Posljednjih nekoliko godina moćnici bliski politici, a često ljudi koji vode medijske konglomerate bivaju fokus nekoliko TV serija i filmova. Već sama pisao o HBO mini-seriji o osnivaču medijske kompanije FOX pod naslovom *The Loudest Voice*, a također o istom junaku napravljen je i film *Bombshell*. Međutim, tu se radi o koliko-toliko biografskim formama, jer je Roger Ailes doista i postojao, te faksija nastupa umjesto fikcije. U seriji *Naslijeđe* radi se o fiktivnim likovima, kako sam autor ponegdje ističe inspiriranim porodicom **Murdoch** jednom od najbogatijih porodica u SAD, ali sve to, iako je bitno napomenuti, manje je važno. Bitnije jeste to što se radi o nevjerovatno autentičnom TV formatu. U pitanju je izuzetno strukturalistički napisan scenarij s potentnim dramskim karakterima, dubokom psihologizacijom i radnjom koja se, kako smo napomenuli, razvija linearno. Ipak, redateljski, iako u formatu od 45 minuta po epizodi, svaka epizoda postavljena je kao sitcom (pokretna kamera, često zumiranje u kadru) što dovodi do proizvoda koji doista može biti okarakterisan kao satira.

Prihvatanje od oca

Dok se četvero djece (Connor, Kendall, Roman, Siobhan) bori oko toga tko će biti nasljednik, ali u isto vrijeme i tko će biti najviše voljen od hladnog, autoritarnog i samo-novcem-opsjednutog oca, autori gledatelje stavljaju u takvu poziciju da čest osjećaj srama biva potaknut sadržajem u epizodi. Kakvi su junaci ove serije? Oni su opsjednuti statusom, novcem, položajem, moći i nemaju suštinsku svijest o tome da ljudi van njihovog kruga jesu ljudi koji također imaju osjećanja i dostojanstvo. Autori razvi-

jaju svoje karaktere tako da na trenutak gledatelji potpuno mogu biti identificirani s protagonistima, a već sljedećeg trenutka nas bude sram jer su naši protagonisti sposobni učiniti sve kako bi zadržali ono što imaju. Satira dolazi iz nekoliko izvora: prvo, njihova nesigurnost je ono što ih na kraju čini ljudima i što čak ni bilijuni na računu ne mogu promijeniti, njihova suštinska potreba za priznanjem i to ne priznanjem od svijeta (budući da to mogu kupiti) već priznanjem od oca koje nijedno od njih ne dobija. Ova priča u osnovi postavljena je na obiteljskom nivou u odnosu otac-djeca i to je ono što je čini toliko toplom bez obzira što se radi o junacima koji možda ništa osim hladnoće ne poznaju.

Novac i moć

Izuzetna glumačka ekipa dio je ovog projekta od Briana Coxa do **Kierana Culkina**, **Matthewa Macfadyena**, **Sarah Snook** i mladog **Nicholasa Brauna** točno je ono što se ne može zamisliti, jer ova postavka premoštava zamislivo. Od nevjerovatno komičnih sekvenci u kojima junaci ispadaju smiješni do brutalnosti u koju upadaju i provode kratak je put, mnogo kraći no što možemo zamisliti. A posljedice? Posljedice su lažne vijesti i zaludenost masa koje bivaju manipulirane sadržajem koji proizvode upravo ovi ljudi željni samo novca i ničega više. Referenca na **Shakespearea** i dramu *Kralj Lear* je točna, ali ne i presudna, *Naslijeđe* odlazi dalje prikazujući prazninu u čovjeku, psihologiju užasa, ako to tako možemo nazvati. Prikazuje praznog čovjeka-ambiciju koji nikoga ne voli osim moći. Pored djece, tu su ljudi koji se iz časa u čas ponižavaju zbog statusa, moći i novca – službenici, odvjetnici, menadžeri, ljudi koji dolaze iz tzv. običnog svijeta i koji vole novac, luksuz i spremni su puziti po podu zarad svega toga.

Naslijeđe ima dvije sezone, a snimanje treće čeka svoj početak budući da je odgođeno zbog pandemije virusa. Do tad, bit će dovoljne prve dvije sezone: ova priča možda ipak govori o svima nama, jer i mi smo često spremni uraditi mnogo toga samo za malo prihvatanja, ljubavi i pažnje.

Dejan Prčić

PREPORUKA

Mark Mrakovčić – *Breeding Black Sheep*

Rijetko kad se pri traganjem za novom glazbom uputim među nove domaće bendove koji stvaraju na engleskom, iako bih vam, u svoju odbranu, mogao odmah nabrojati desetak takvih bendova koje volim i koji su mi prirasli srcu. **Mark Mrakovčić** iz Zagreba nije novo ime na sceni, ali *Breeding Black Sheep* je njegov prvi album. I to kakav! Moram priznati da mi je njegov album priredio više radosti nego bilo koja druga, nova glazbena izdanja koja sam slušao u posljednje vrijeme.

Ovaj album je čista zabava zarazne energije od početka do kraja, a sve ukupno traje malo više od 20 minuta. Cijeli *Breeding Black Sheep* napisao je, snimio, producirao, miksao i masterirao Mark sam, što rezultate čini još impresivnijim. Album možete pronaći u cijelosti na Youtubeu i bandcamp stranici ovog zanimljivog autora.

Izdvajamo numere: *Picking, Oh, And Love, Moneymouth i Keep The Rest.*

I. Benčik

Mulan

Mulan je avanturistički igrani film zasnovan na istoimenom **Disneyevom** animiranom filmu s kraja devedesetih. Mlada Kineskinja Mulan se prerađava u muškog ratnika kako bi spasila svog oca, tako bi se u najkraćem mogla opisati radnja ovog ostvarenja. Prema legendi, **Hua Mulan**, najstarija kći cijenjenog kineskog ratnika, po njegovoj je bolesti i starosti zauzela očevu mjesto u kineskoj imperijalnoj vojsci te je, pretvarajući se da je muškarac, spasila naciju u borbi protiv osvajača sa sjevera. Mulanina je hrabrost testirana na svakom koraku, ali njezina unutarnja snaga i ratnički potencijal pobjeđuju sve.

Film se počeo prikazivati u kinima, a distributeri očekuju veliki uspjeh ovog ostvarenja zbog činjenice da se u njemu naglašava značajna uloga žena u ključnim društvenim trenucima.

Režiju filma potpisuje **Niki Caro**, a glavne uloge tumače: **Yifei Liu, Donnie Yen i Jet Li**.

K. U.

Kirka

Poznata američka spisateljica **Madeline Miller** u svojoj knjizi *Kirka* preosmišljava mit o legendarnoj božici iz **Homerove Odiseje**. Kirka, kći boga Helija, nije moćna kao njezin otac niti je zavodnica kao njezina majka, ali ima magijske moći kojima svoje suparnike pretvara u čudovišta. Ona se okreće smrtnicima, ali Zeus spoznaje njene sposobnosti koje bi mu mogle nauditi, zbog čega je on protjera na otok na kome će, po Homeru, ona zarobiti Odiseja. Originalnost Millerine priče počiva na Kirkinom liku – njezina sudbina ista je u ovoj knjizi kao i u starim predanjima. Kirka je osuđena na usamljenost na otoku, ona je doživljena kao opasnost, ali ne zbog uzvišenih moći već zato što posjeduje barbarsko znanje. Na nju se sručio sav ljudski i božanski gnev, dok ona pokušava odlučiti želi li biti među smrtnicima kojima nalikuje ili među bogovima kojima je srodna. Nevjerojatna je činjenica da znamo kako se priča završava, a ipak nestrpljivo i gotovo u strahu čekamo da vidimo kako će se priča odvijati, jer Millerova stapa sadašnjicu s poviješću, dajući i svojevrsnu feminističku viziju klasične priče.

A. I. Darabašić

GLAZBA

FILM

KNJIGA

